

*Аналітичне дослідження викладачів кафедри банківських інвестицій
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

Довіра населення до фінансово-банківської системи як ключова передумова у реформуванні фінансового ринку в Україні

**МАЙОРОВА ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА,
д. е. н., професор, завідувач кафедри банківських
інвестицій**

ПРОЦЕС ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗАОЩАДЖЕНЬ В ІНВЕСТИЦІЇ

ДОМОГОСПОДАРСТВА

ЗАОЩАДЖЕННЯ

ФІНАНСОВІ ІНВЕСТИЦІЇ

Фінансові інструменти

Банки

Небанківські фінансові установи

ФІНАНСОВИЙ РИНОК

РЕАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ

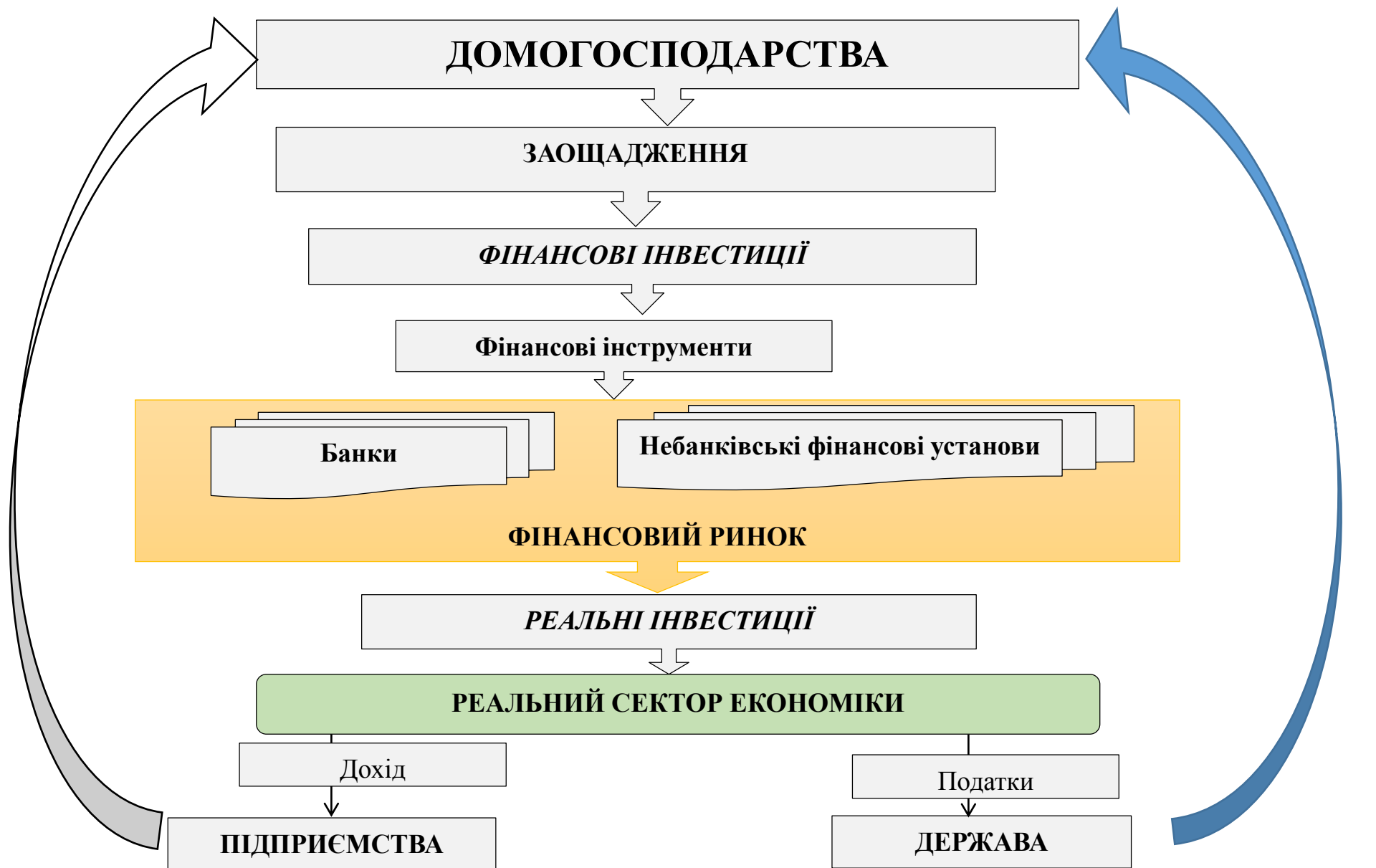
РЕАЛЬНИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ

Дохід

Податки

ПІДПРИЄМСТВА

ДЕРЖАВА

Структура та напрями впливу важелів та інструментів фінансового ринку

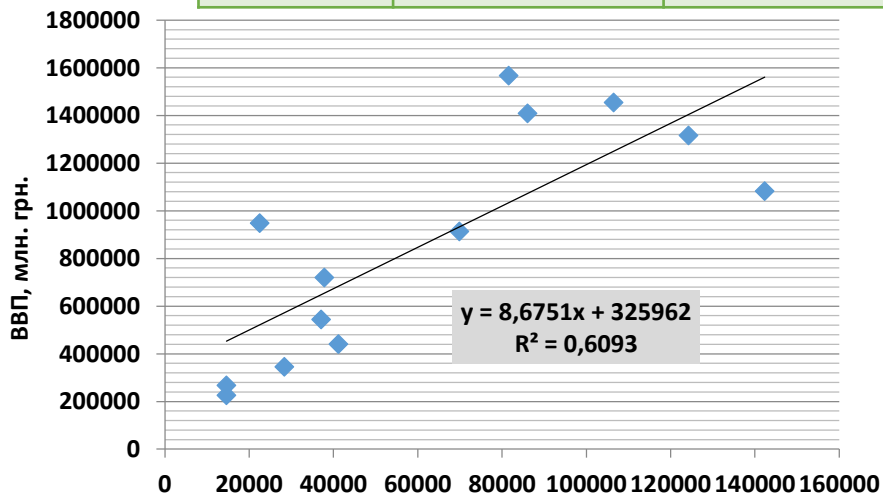
**Динаміка основних макроекономічних показників
економічного розвитку України у 2008-2014 рр.**

	2010	2011	2012	2013	2014
Номинальний ВВП, млрд. грн.	1082,57	1302,08	1408,89	1454,93	1566728
Індекс фізичного обсягу ВВП, %	104,2	105,2	100,2	103,1	93,2
Кап. інвестиції, млн. грн.	189,06	259,93	263,73	247,89	204,06
Індекс зміни капітальних інвестицій, %	98,02	137,49	101,46	88,9	76
Кап. інвестиції, % до ВВП	17,46	19,96	18,72	17,04	14,07
Прямі іноземні інвестиції (ПІІ), млн. дол. США	4753	5527,9	4128,5	2680,1	1608
Індекс зміни ПІІ, %	107,1	116,3	74,7	69,28	60
Індекс промислової продукції, %	111,2	108,0	99,5	95,7	80
Валове нагромадження основного капіталу, % до ВВП	19,24	19,03	18,83	18,17	14,1
Реальна заробітна плата, %	10.2	8.7	14.4	8.2	– 6.5

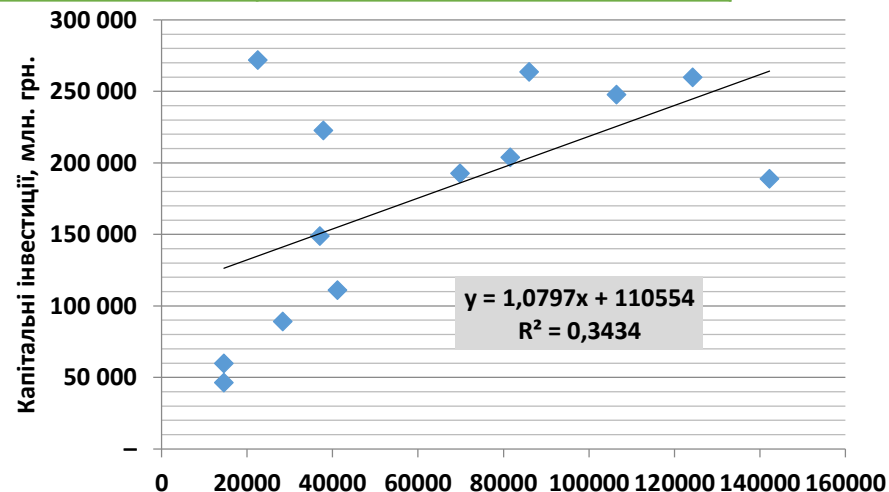
Капітальні інвестиції за джерелами фінансування

	2010	2011	2012	2013	2014	2015 (9міс) / зміна до 9 міс. 2014
Усього, млн. грн., у т. ч. за рахунок	189061	259932,3	293692	267728	204061,7	160723 / 94%
коштів державного бюджету	10952,2	18394,6	17141,2	6497,8	1511,2	1677,5
коштів місцевих бюджетів	6367,7	8801,3	9149,2	7219,2	5276,8	5396
власних коштів підприємств та організацій	114963,6	152279,1	175423,9	170675,6	145883,7	111305
кредитів банків та інших позик	23336,2	42324,4	50104,9	40878,3	17992,3	14158,2
коштів іноземних інвесторів	4067,7	7196,1	5040,6	4881,2	5536,6	6253,4
коштів населення на індивідуальне житлове будівництво	20830,2	19572,9	25626,1	28345	21365,6	17566,7
інших джерел фінансування	8543	11363,9	11206	9230,9	6495,5	4366,1
<i>у % до загального обсягу</i>						
Усього, у т. ч. за рахунок	100	100	100	100	100	100
коштів державного бюджету	5,8	7,1	5,8	2,4	0,7	1
коштів місцевих бюджетів	3,4	3,4	3,1	2,7	2,6	3,4
власних коштів підприємств та організацій	60,8	58,6	59,7	63,8	71,5	69,3
кредитів банків та інших позик	12,3	16,3	17,1	15,3	8,8	8,8
коштів іноземних інвесторів	2,1	2,8	1,7	1,8	2,7	3,9
коштів населення на житлове будівництво	11,0	7,5	8,7	10,6	10,5	11,6
інших джерел фінансування	4,5	4,3	3,8	3,4	3,2	2

Роки	ВВП	Приріст фінансових активів домогосподарств	Капітальні інвестиції
2002	225810	14594	46563
2003	267344	14597	59899
2004	345113	28380	89314
2005	441452	41207	111174
2006	544153	37044	148972
2007	720731	37840	222679
2008	948056	22496	272074
2009	913345	69884	192878
2010	1082569	142289	189061
2011	1316600	124282	259932
2012	1408889	86035	263728
2013	1454931	106468	247891,6
2014	1566728	81587	204061,7

Приріст фінансових активів домогосподарств, млн. грн.

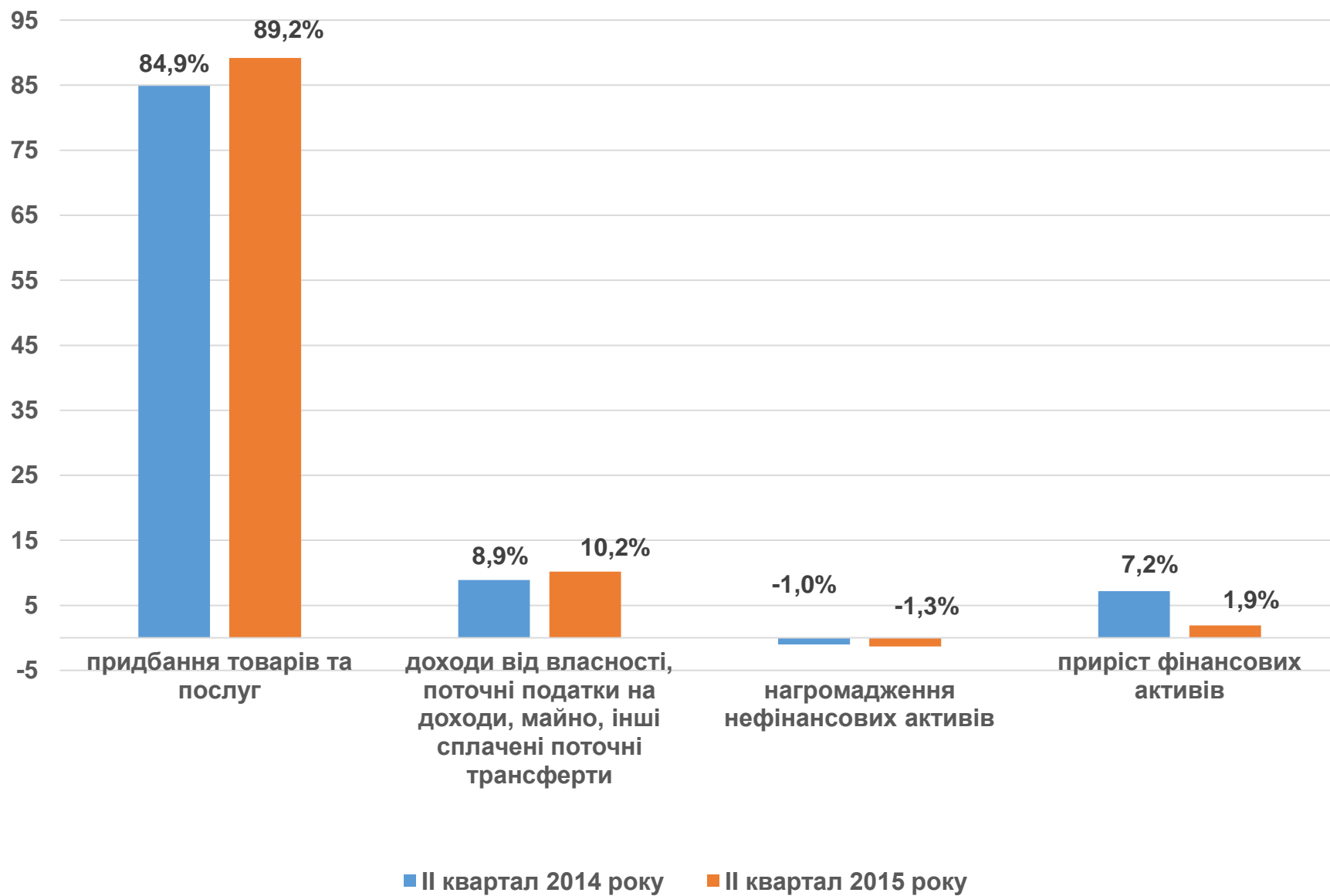
Приріст фінансових активів домогосподарств, млн. грн.

Залежність ВВП та капітальних інвестицій в Україні від приросту фінансових активів домогосподарств

Темпи зростання (зниження) доходів та витрат домогосподарств у 2006-2014 рр., %

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Доходи - всього	123,8	132	135,7	106,2	123,1	113,6	111,1	105,3	106,3
заробітна плата	127,7	136	131,3	102,6	125,7	115,9	112,1	104	101,2
прибуток та змішаний дохід	118,5	137,6	137,7	100,1	124,2	124,1	106,1	107,9	110,1
доходи від власності (одержані)	125,1	144,9	141,6	122,6	164,4	100,3	109,7	103,3	108,5
соціальні допомоги та інші одержані поточні трансферти	121,5	124,5	139,6	111,2	116,2	109,4	112,3	106	102,7
Витрати та заощадження, всього	123,8	132	135,7	106,2	123,1	113,6	111,1	105,3	103,6
придбання товарів та послуг	125,7	132,1	136,5	102,5	118,2	122,2	114,4	108,8	105,1
доходи від власності (сплачені)	237,7	202,1	179,7	120	79,8	100,7	96,4	112	127,8
поточні податки на доходи, майно та інші сплачені поточні трансферти	132,8	145,1	137,8	97,7	113,7	116	113,8	110,8	113,4
нагромадження нефінансових активів	161,1	138,8	297	39,6	219,7	157,6	22,3	123,7	63,4
приріст фінансових активів	89,9	102,1	59,5	310	190,8	58,4	69,2	70,9	73,8
Наявний дохід	121,9	129,5	134,7	106	127,1	114,5	110,3	105	102,6
Середньомісячний наявний дохід у розрахунку на одну особу, грн.	122,7	130,3	135,5	106,5	127,6	115	110,6	105,2	103,0
Реальний наявний дохід	111,8	114,8	107,6	91,5	116,2	106,1	109,7	105,3	91,6

Структура витрат та заощаджень населення України

Зміна обсягів депозитів, залучених депозитними корпораціями у резидентів у розрізі секторів економіки, залишки коштів на кінець періоду, млн. грн.

Період		Усього	у тому числі										
			інші фінансові корпорації		сектор загального державного управління			нефінансові корпорації			інші сектори економіки		
			усього	страхові корпорації та пенсійні фонди	усього	центральні органи державного управління	регіональні та місцеві органи державного управління	усього	державні нефінансові корпорації	інші нефінансові корпорації	усього	домашні господарства	некомерційні організації, що обслуговують домашнє господарства
2014	вересень	2,6	14,4	-4,1	-34,8	-22,9	-85,6	18,3	139,9	1,9	-4,3	-4,6	20,5
	жовтень	-1,7	17,3	6,0	-51,4	-43,6	-86,0	11,8	41,8	7,5	-7,5	-7,7	17,4
	листопад	1,7	18,8	14,7	-39,2	-28,8	-83,9	15,8	56,2	10,2	-4,5	-4,7	21,9
	грудень	0,8	14,4	0,1	27,6	28,8	9,4	12,1	39,7	7,8	-5,2	-5,4	21,3
2015													
	січень	1,1	12,5	3,3	17,3	18,2	3,2	16,3	62,9	9,8	-6,1	-6,2	11,9
	лютий	26,0	26,7	23,1	53,6	51,8	93,9	40,5	118,0	27,4	19,5	19,4	28,5
	березень	10,4	10,5	8,0	30,7	28,0	88,8	27,0	89,6	15,8	3,1	2,8	27,6
	квітень	3,8	6,7	5,7	19,7	15,0	138,4	17,8	72,3	7,4	-2,8	-3,0	17,8
	травень	2,8	5,2	9,1	24,7	23,3	47,6	16,1	70,7	5,5	-3,6	-3,8	16,0
	червень	5,5	6,7	11,4	78,9	78,6	84,1	24,4	70,3	15,3	-3,6	-3,9	27,2
	липень	5,4	12,8	21,1	111,7	89,3	554,1	24,9	80,9	14,4	-4,8	-5,0	16,9
	серпень	-0,3	9,6	16,9	131,5	89,2	1 040,7	14,9	62,1	6,3	-9,1	-9,4	16,2
	вересень	1,2	0,8	22,1	155,3	98,4	1 446,1	13,5	17,1	12,3	-6,5	-6,8	19,5

{ЗА ДАНИМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БІЗНЕС АСОЦІАЦІЇ}

У першому кварталі 2015 року значною мірою потерпав фінансовий сектор. Серед ймовірних причин загострення ситуації у цій сфері бізнес називає неймовірні темпи інфляції, крихкість банківської системи, волатильність валютного курсу, недоступність кредитних ресурсів, валютні обмеження та непослідовну політику НБУ

89% БІЗНЕСМЕНІВ НЕЗАДОВОЛЕНІ СТАНОМ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ

89% керівників не бачать жодних передумов для стабілізації фінансового ринку

80% незадоволені ефективністю боротьби з корупцією

77% не помітили реформ судової системи

55% незадоволені митними процедурами

55% не бачать прогресу з відшкодуванням ПДВ

{За даними Європейської Бізнес Асоціації}

Переважна більшість респондентів (57%) вважають, що необхідно прискорити впровадження реформ та продовжувати курс на дерегуляцію. Ще 30% опитаних очікують від влади активних кроків у боротьбі з корупцією на всіх рівнях владної вертикалі. 29% директорів компаній-членів Асоціації виступають за подальше впровадження податкової реформи, а 24% наголошують на необхідності стабілізації фінансового сектору

43% боротьба з корупцією

34%
реформи та дерегуляція бізнесу

31%
податкова реформа

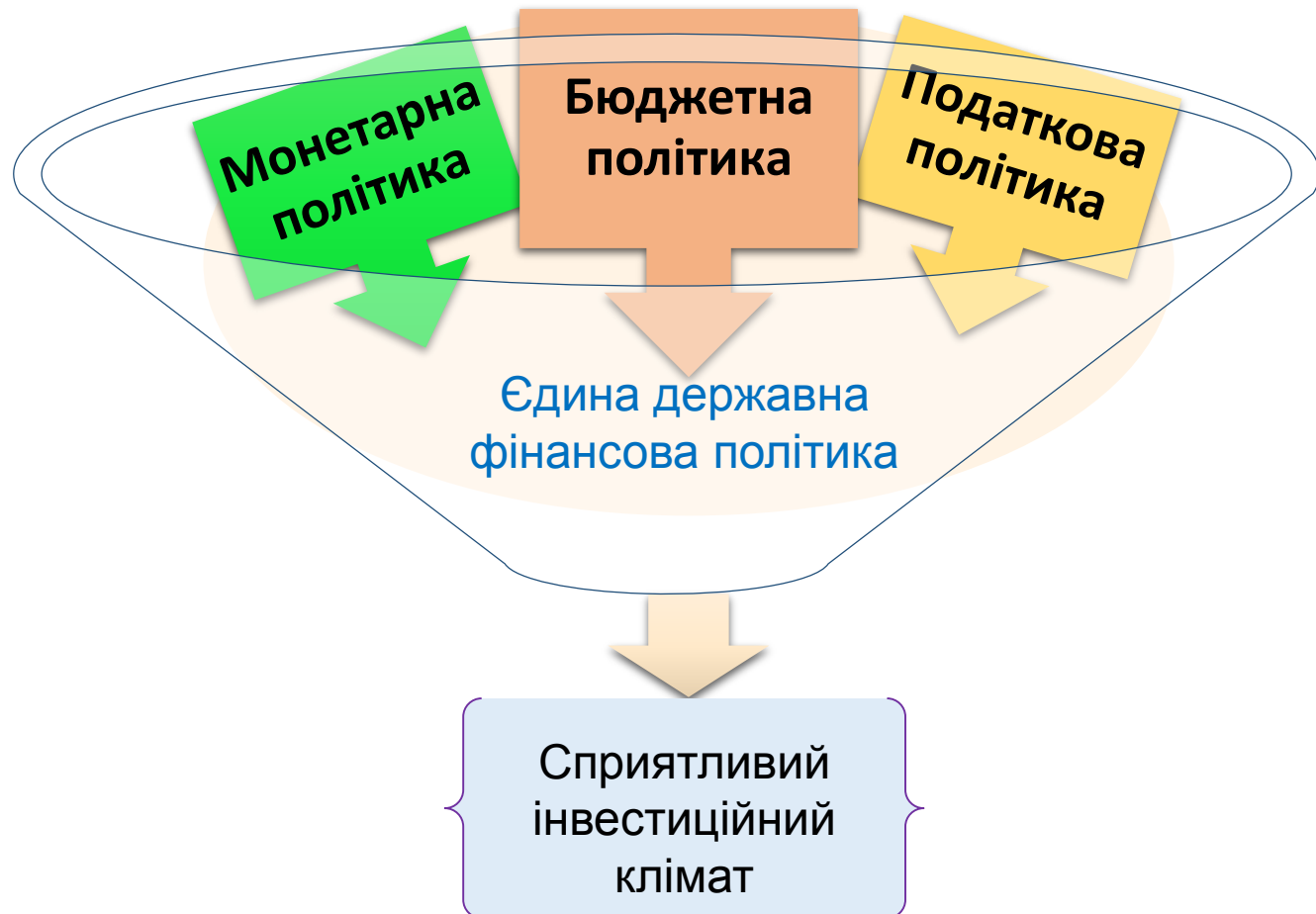
31%
судова реформа

10%
регуляція фінансового ринку

7%
вирішення конфлікту на Сході

Ключовою передумовою реформування фінансового ринку має бути:

!!!! ОБМЕЖЕННЯ РІЗНОВЕКТОРНОГО ВПЛИВУ ДЕРЖАВНИХ ІНСТИТУЦІЙ НА ФІНАНСОВИЙ РИНОК

КОНЦЕПЦІЯ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ СФЕРІ

Місія — формування дієздатного фінансово-кредитного механізму, здатного забезпечувати зростання капітальних інвестицій у реальний сектор економіки країни

Мета — створення сприятливих організаційно-управлінських, нормативно-правових, фінансово-економічних та інформаційно-аналітичних умов для фінансово-кредитного забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання на макро- та мікрорівнях

Принципи

- ✓ пріоритетності у фінансуванні та кредитуванні капітальних інвестицій
- ✓ додержання загальнонаціональних інтересів у фінансово-кредитному стимулюванні інвестицій
- ✓ погодженості суспільних, колективних і особистих інтересів у реалізації інвестиційної діяльності
- ✓ прозорості у проведенні фінансово-кредитної політики у сфері інвестицій
- ✓ рівності у фінансово-кредитному стимулюванні інвестиційної діяльності за галузями економіки
- ✓ збалансованості та рівності у виділенні державних фінансових ресурсів на реалізацію інвестиційних проектів за регіонами
- ✓ єдності державної бюджетної, податкової, митної, амортизаційної, грошово-кредитної політик та політики у сфері функціонування та розвитку фондового ринку
- ✓ результативності фінансово-кредитної політики в інвестиційній сфері

Пріоритетні напрями

- забезпечення сприятливих макрофінансових умов реалізації інвестиційної діяльності
- підвищення ефективності державного інвестування
- удосконалення фіскального стимулювання інвестиційної діяльності
- посилення контролю за монетарними чинниками впливу на стабільність грошової одиниці
- забезпечення розвитку фондового ринку України
- розширення обсягів і доступності кредитного забезпечення для реалізації інвестиційних проектів
- розвиток нових форм та методів фінансування інвестиційної діяльності
- удосконалення інструментів митно-тарифного регулювання інвестиційних операцій
- удосконалення фінансового законодавства у сфері інвестицій
- формування основ антикризової державної фінансово-кредитної політики у сфері інвестицій
- інтеграції вітчизняного фінансового сектору до світових ринків капіталу

Організаційно-управлінські, нормативно-правові, фінансово-економічні та інформаційно-аналітичні умови фінансового забезпечення інвестицій

Синергетичні та квантові ефекти

Очікувані результати

Збільшення обсягів та результативності бюджетних інвестицій

Зростання власного фінансового потенціалу для інвестиційної діяльності підприємств

Активізація діяльності індивідуальних та інституціональних інвесторів

Зростання фінансового потенціалу фінансово-кредитних установ

Концепція формування стратегії державної фінансово-кредитної політики в інвестиційній сфері

Результативність трансформації заощаджень в інвестиції залежить від створення сприятливого бізнес-середовища та соціального розвитку в країні

- ❖ посилення інвестиційної активності населення та забезпечення гарантованого захисту їхніх заощаджень
- ❖ реформування системи оподаткування прибутку, для стимулювання інвестиційної активності домогосподарств.

ЗАГРОЗИ МОЖЛИВОСТЯМ НАКОПИЧЕННЯ ЗАОЩАДЖЕНЬ НАСЕЛЕННЯМ

1. Стрімке зниження платоспроможного попиту населення.

- З середини 2014 р. реальна середньомісячна заробітна плата в Україні знижується, що в умовах надвисокого рівня інфляції (48,1 % у I півр. 2015 р.) підриває купівельну спроможність та суттєво погіршує добробут і рівень життя переважної більшості громадян країни.
- Причому втрата доходів громадян різко погіршилась з початку 2015 р. внаслідок різкої девальвації. Якщо у січні-червні 2014р. індекс зниження реальної зарплати склав -0,4% відносно відповідного періоду 2013р., то падіння у I півріччі 2015 р. прискорилось до 23,9%

2. **Невідповідність сучасним умовам базових соціальних стандартів** – прожиткового мінімуму, мінімальної зарплати, за якими реалізується державна соціальна політика. Відповідна неспівставність генеруватиме високий рівень соціального напруження та невдоволення.

ПРИВЕДЕННЯ У ВІДПОВІДНІСТЬ ЗАЗНАЧЕНИХ ПОКАЗНИКІВ Є НЕОБХІДНОЮ УМОВОЮ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ **РІВНЯ ДОВІРИ** ДО ДЕРЖАВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ І РЕФОРМ.

**ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ СИТУАЦІЇ, НА НАШ ПОГЛЯД, НЕОБХІДНО
СКОНЦЕНТРУВАТИ ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВИ НА НАСТУПНИХ
НАПРЯМАХ:**

- ❖ **впровадження захисту прав індивідуальних інвесторів, шляхом забезпечення:**
 - **гарантованого захисту їх заощаджень, шляхом створення централізованих страхових фондів для компенсації збитків в разі банкрутства окремих емітентів фінансових інструментів**
 - **інформаційної прозорості фінансового ринку України**
 - **жорсткого ліцензування та нагляду за діяльністю учасників ринку**
 - **підвищення конкуренції між фінансовими установами, яке сприятиме зниженню цін на окремі фінансові послуги для індивідуальних інвесторів та зменшенню трансакційних витрат при інвестуванні у фінансові інструменти**
- ❖ **розширення кола та характеристик фінансових інструментів, що можуть бути потенційним об'єктом інвестування для індивідуальних інвесторів**
- ❖ **реформування системи оподаткування прибутку, для стимулювання інвестиційної активності домогосподарств**

З метою активізації ролі домогосподарств в управлінні утвореними заощадженнями необхідно:

- ❑ Змінити модель поведінки домогосподарств від споживчої до інвестиційної шляхом стимулювання норми заощадження через розвиток колективного інвестування, поширення фінансових інструментів для індивідуальних інвесторів, інтенсифікації пенсійної та страхової реформи
- ❑ Активно проводити просвітницьку та роз'яснювальну роботу серед населення щодо можливостей та переваг фінансових інструментів
- ❑ Сприяти розбудові партнерських відносин між домогосподарствами та фінансово-кредитними установами

Дякуємо за увагу!

Контактна інформація кафедри:

**03680, м. Київ, вул. Дегтярівська 49-Г,
КНЕУ, III корпус, к. 025,
тел: (044) 371-61-61, (044) 371-62-65**

http://fef.kneu.edu.ua/ua/depts7/k_bankivskyh_investicij/

Електронна пошта: mayorova@kneu.edu.ua